

В. А. Голян,
к. е. н., доцент кафедри економіки та підприємництва,
Луцький національний технічний університет

КОНЦЕСІЯ ЯК ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ПРОЕКТІВ У СФЕРІ ВОДОКОРИСТУВАННЯ

У статті розглянуто економічну суть концесії як форми інвестиційного забезпечення господарської діяльності. Розкрито зміст переваг та недоліків концесійних відносин. Виявлено специфіку концесійних схем у сфері водокористування. Проаналізовано можливість застосування концесійних угод в окремих сегментах водного господарства України.

The article discussed the essence of economic concessions as a form of investment to ensure economic activity. Discloses the content of the advantages and disadvantages of concession relations. A specific concession schemes for use of water resources. Analyzed the possibility of the use of concession agreements in certain segments of water resources of Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сфера водокористування в системі суспільного відтворення відіграє важливу роль як щодо забезпечення потреб галузей господарського комплексу необхідною сировиною, щодо створення умов для безперервності технологічного процесу, який потребує використання свіжої води, так і щодо задоволення потреб населення в екологічно безпечній питній воді. З огляду на це вона має залишатися в площині державного відання з використанням різноманітних форм інноваційно-інвестиційного забезпечення реалізації водогосподарських проектів. Однією з перспективних таких форм є концесія — система відносин, що пов'язана з використанням державного та комунального майна на умовах терміновості, конкурсності та платності при збереженні права власності на цей об'єкт держави або територіальних громад. Ця форма державно-приватного партнерства ефективна також з огляду на необхідність отримання передового зарубіжного досвіду щодо реалізації перспективних капіталомістких водогосподарських проектів, які дадуть можливість значно покращити надання водних послуг населенню за доступними для них цінами та необхідного рівня якості, адже держава та місцеве самоврядування володіють широким спектром важелів впливу на тарифну політику концесіонера.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняній науковій літературі концесійні відносини вивчені недостатньо через правовий вакуум інституціоналізації окремих форм в різноманітних сферах діяльності. Значно більший науковий доробок в цьому напрямі має місце в працях вчених Російської Федерації.

Зокрема, цій проблематиці присвячені дисертаційні дослідження Р. Арзуманової, А. Консовського, Д. Іскренко, А. Давидова, Р. Мартусевича, А. Синякової, А. Пономарьова, С. Бездогова, А. Караогланова та ін. [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9].

На думку А. Пономарьова, однією з умов, яка враховує інтереси як держави, так і приватних компаній, є концесія. З однієї сторони, концесійна угода дозволяє вирішити проблему залучення інвестицій, а з іншої — дає можливість приватним компаніям вкладати кошти в перспективні проекти [8, с. 67].

А. Караогланов розглядає концесію як одну із форм партнерських відносин приватного бізнесу та держави. Концесія стає провідною формою фінансування розвитку і управління державною власністю, що дозволяє при збереженні особливого права держави на розірвання концесійної угоди, підтримувати умови для ефективного використання об'єктів, що знаходяться у власності держави [5, с. 21].

Д. Іскренко вважає, що важливим аргументом використання концесійних угод є їх альтернативність приватизації, що в умовах пострадянського простору отримує особливу значимість [4, с. 4].

Отже, вчені розглядають концесію як форму, що згладжує протиріччя між державою та підприємницькими структурами при реалізації господарських та інфраструктурних проектів і виступає ефективним засобом інвестиційного забезпечення. Позитив цієї форми бізнесу полягає в тому, що вона дозволяє залучати вільні інвестиційні ресурси для реалізації пріоритетів соціально-економічного розвитку і при цьому не віддавати окремі господарські об'єкти приватним власникам. Більше того, завдяки концесійним схемам можна уникнути значних

коливань у структурі перерозподілу власності в регіональних господарських комплексах в умовах мінливості зовнішньої кон'юнктури. Цей фактор є дуже важливим для забезпечення економічної стабілізації.

НЕВИРШЕНА РАНІШЕ ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на те що інституціональні перетворення в національній економіці тривають майже 20 років, така важлива форма господарювання як концесія ще не набула достатнього науково-методичного обґрунтування та правового оформлення, щоб безболісно вмонтуватися в систему економічних відносин, нарощувати інвестиційний потенціал окремих сфер діяльності та сприяти реалізації приватної ініціативи щодо розбудови об'єктів, які перебувають у державній та комунальній власності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Для підтвердження доцільності застосування концесійних відносин у вітчизняній практиці господарської діяльності розглянемо економічну суть категорії "концесія", розкриємо зміст її недоліків та переваг, виявимо специфіку і можливість використання концесійних схем в окремих сегментах водогосподарського комплексу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Концесія являє собою досить складне і багатогранне явище господарського життя. Система відносин "держава — концесіонер" формується не тільки в рамках укладеного сторонами договору, а й численних додатках до нього, що містять загальні й специфічні умови діяльності концесіонера, технічні правила, інвестиційні та бізнес-плани, інструкції і т. д. Важливою компонентою концесійної системи відносин є сукупність нормативних актів, які відносяться до концесійних. У країнах, в яких є розвинутим концесійне законодавство, за тривалу історію його формування з'явилася і діє велика кількість нормативно-правових документів, що регулюють концесійну діяльність в цілому і в окремих галузях та видах виробництва, зокрема.

В теоретичному аспекті необхідно розмежовувати: концесійні відносини як вид державно-приватних партнерських відносин (поряд з орендними, контрактними, довірчого управління та ін.), перевага яких полягає в забезпеченні значного кооперативного і кумулятивного ефектів внаслідок

реалізації інтересів їх суб'єктів; концесію як передачу об'єктів державної власності в приватне володіння і користування на принципах платності (концесійні платежі), терміновості (довгострокові інвестиції), зворотності об'єкта концесії після закінчення терміну договору, цільового характеру використання (взаємні зобов'язання сторін); концесійне підприємство (фірму) як єдину форму реалізації трансформаційних і трансакційних відносин концесії; концесійний договір з супутнім комплексом правових норм і актів як форму інституціонального закріплення економічного змісту концесійних відносин.

Інституціональне оформлення використання механізму концесійних відносин в інфраструктурних галузях економіки надає державі додаткові можливості для ефективного фінансування та управління об'єктами соціально-економічної інфраструктури, а приватним інвесторам — новий механізм реалізації інвестиційних проєктів. Внаслідок реалізації інтересів суб'єктів такого державно-приватного партнерства в інфраструктурі виникає значний економічний та соціальний ефект, які проявляються у збільшенні обсягів залучених прямих внутрішніх і зовнішніх інвестицій; прискоренні темпів

Рис. 1. Переваги та недоліки концесій

економічного зростання; зміцненні конкурентоспроможності, стійкості і безпеки національної економіки, її міжнародних позицій як держави з високотехнологічною економікою [4].

Концесії мають ряд переваг порівняно з іншими формами господарювання. Але поряд з перевагами концесії мають і ряд недоліків, які найбільш яскраво проявляються в умовах несформованості інститутів соціально орієнтованої економіки та нерозвиненості інститутів громадянського суспільства (рис. 1).

Одним з найбільш резонансних питань економічної трансформації національного господарства є інституціоналізація концесійних відносин у сфері водокористування. Концесія у цій сфері — це договір надання прав володіння і користування належного державі водного об'єкта (або його частини) на певний термін зацікавленому водокористувачу-інвестору. Договір розглядається як інвестиційна угода між державою (уповноваженим органом виконавчої влади з управління водними об'єктами) і водокористувачем про встановлення, зміну і припинення цивільних прав і обов'язків, пов'язаних з господарським цільовим використанням концесіонером ресурсів водного об'єкта (його частини) при відновленні та охороні ресурсів цього об'єкта. Угода реалізується на певних умовах, на тимчасовій і платній основі за рахунок коштів концесіонера і на його інвестиційний ризик.

Об'єктом договору концесії на право користування водним об'єктом, що знаходиться в державній власності, можуть бути водні об'єкти, перелік яких затверджується урядом, за погодженням з органами виконавчої влади за поданням органу виконавчої влади з управління водними об'єктами. Механізм реалізації водогосподарських концесій припускає наявність трьох основних учасників концесійної угоди: водогосподарська керуюча організація (концесіонер); водокористувачі; держава (концесієдавець).

Об'єктом концесійної угоди на управління водним об'єктом можуть бути: водогосподарська система (канал, гідровузол і т.д.); басейн ріки (ділянка басейну річки). Будь-який концесійний договір передбачає оренду майна, однак ототожнювати орендний договір з концесією не можна.

Концесія на користування водами видається на певний термін, на конкурсній основі з гарантією дотримання встановлених правил і норм належного утримання водного джерела. Концесіонером може бути акціонерне товариство, організоване з метою управління водними ресурсами басейнів та ефективного їх використання для забезпечення споживачів водою в заданому обсязі і режимі.

Основними завданнями концесіонера є: створення регульованих запасів води; територіальний перерозподіл водних ресурсів та їх транспортування; загальнобасейнові заходи щодо

відтворення водних ресурсів; укладання договорів з водокористувачами.

Концесії у сфері водокористування проявляються у двох формах (рис. 2). У концесійному законодавстві мають бути розроблені відповідні положення, які враховуватимуть специфіку та господарську значимість кожної з цих форм, щоб не допустити проявів недоступності водних і водогосподарських послуг для широких верств населення.

Основним видом продукції концесіонера є придатні до використання води басейнів. Основним джерелом доходів концесіонера є виручка від плати за воду, яку забирають підприємства та організації усіх галузей. Тариф на воду для водокористувачів розраховується за принципом відшкодування всіх витрат з управління та експлуатації водогосподарських споруд з урахуванням амортизаційних відрахувань і необхідних накопичень для реконструкції, оновлення діючих водогосподарських фондів та створення нових.

До складу фактичного доходу може включатися виручка від надання додаткових послуг абонентам: роботи по поліпшенню меліоративного стану земель за договорами з виробниками сільськогосподарської продукції; обслуговування та ремонт водогосподарських споруд, що знаходяться на балансі споживачів та ін.

Концесіонеру можуть бути надані певні пільги і права: будівництво підприємств з підготовки матеріалів та місць їх складування; пільгове оподаткування, пов'язане з необхідністю розвитку водного господарства та соціально спрямованої діяльності; у разі визнання державними органами необхідності зниження розрахованої плати по тих чи інших факторах для окремих водокористувачів, недоотримані суми повинні компенсуватися за рахунок державних органів.

З видачею концесії не виникає права власності на підприємство і водні ресурси. Концесіонер сплачує державі податки та концесійні платежі. При цьому держава здійснює контроль за діяльністю концесіонера і має право за певних умов змінювати в односторонньому порядку умови договору концесії. Отже, абоненти інституціональних водокористувачів (концесіонерів) будуть платити за воду не державі, а концесіонеру. Пільгові категорії водокористувачів будуть отримувати необхідні

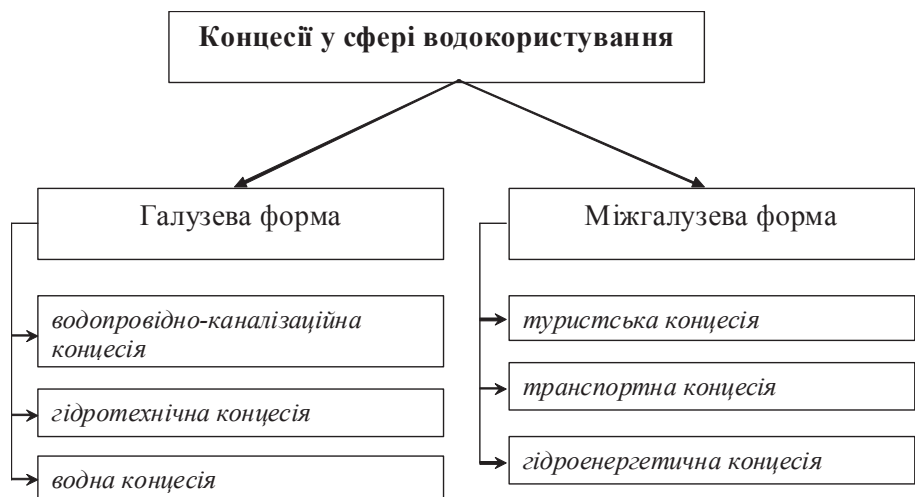

Рис. 2. Концесії у сфері водокористування

субсидії від держави. Впровадження концесійних відносин в управління водними ресурсами дозволить створити міцну фінансову основу для здійснення необхідних заходів на водних об'єктах з метою покращання функціонування водогосподарської галузі [3].

Водогосподарські концесії в управлінні водним господарством відносяться до концесій у сфері природокористування. При цьому концесіонер виступає як особа, що надає водний ресурс, а не як водокористувач. На сьогодні в законодавстві відсутні норми, що регулюють водогосподарські концесії. Чинне концесійне законодавство не включає природні ресурси в перелік концесійних об'єктів. Потрібна розробка галузевого закону про водні концесії. Даний закон повинен мати пряму дію. У Водному кодексі України повинні бути передбачені відповідні статті, що регламентують можливість укладення концесійних угод на управління водними об'єктами, і наведені необхідні посилання на галузевий закон.

Створивши приватному сектору сприятливі умови, надавши необхідні гарантії та розробивши досконалий організаційно-правовий механізм реалізації концесійних угод, можна прогнозувати зменшення безгоспних водогосподарських споруд, поліпшення експлуатації діючих споруд, а також раціональне використання та охорону водних об'єктів в цілому [3].

Водогосподарська інфраструктура є надзвичайно важливим елементом стабільного функціонування локальних соціально-економічних систем, тому до передачі її об'єктів у приватні руки підходить необхідно дуже обережно. Альтернативою приватизації є використання концесійних схем, які дозволяють державі не втрачати права на об'єкти водогосподарської інфраструктури і при цьому залучати необхідні для її оновлення інвестиційні ресурси.

Слід звернути увагу на специфіку концесійних відно-

син у сфері водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ). Тут першочергового значення набуває соціальна спрямованість діяльності концесіонера. Так, водопостачання та водовідведення — питання місцевого значення, тому вся відповідальність за здійснення цих функцій (включаючи безперебійність, належну якість, доступність тарифів для населення і т.п.) лежить на органі місцевого самоврядування. Передача здійснення цих функцій концесіонеру тягне за собою, безумовно, ризики для концесієдавця. Тому вкрай важливого значення набуває правильне оформлення юридичних відносин між концесієдавцем і концесіонером, що забезпечує баланс інтересів і чітку організацію співпраці сторін в рамках реалізації проекту. На жаль, на сьогодні є дуже багато фінансово-економічних бар'єрів застосування концесійних угод у ВКГ України (рис. 3).

Причиною цього в першу чергу є те, що реалізація інвестиційних проектів у ВКГ здійснюється в умовах тарифного регулювання. Дана обставина, очевидно, тягне за собою виникнення певних ризиків у інвестора, пов'язаних із забезпеченням повернення інвестованих коштів і отримання прибутку, однак сама по собі не є серйозною перешкодою до укладання та виконання концесійних відносин.

Повчальним у цьому плані є досвід Російської Федерації, де щорічно встановлюються на федеральному рівні (тобто незалежно від інтересів концесієдавця, поза його контролем та можливістю впливу) граничні індекси максимально і мінімально можливої зміни встановлених тарифів на товари та послуги організацій комунального комплексу (відповідно до Федерального закону від 26.12.2005 № 184-ФЗ "Про внесення змін в Федеральний закон "Про основи регулювання тарифів організацій комунального комплексу" і деякі законодавчі акти Російської Федерації"), що робить практично неможливим розрахунок термінів окупності проекту

і, відповідно, термінів концесійної угоди. Дана обставина суттєво знижує привабливість концесійної угоди як механізму публічно-приватного партнерства [5]. З огляду на це у вітчизняному концесійному законодавстві при розробці методичної бази регулювання концесійних відносин варто уникнути таких "вузьких місць".

Викликає сумнів обґрунтованість встановлення плати за концесійною угодою щодо об'єктів ВКГ. Звичайно, безоплатну передачу створеного об'єкта концесійної угоди у власність концесієдавця, з економічної точки зору, можна розглядати як плату по концесійній угоді, але з положень Федерального закону "Про концесійні угоди" випливає інше, така плата має вноситися додат-

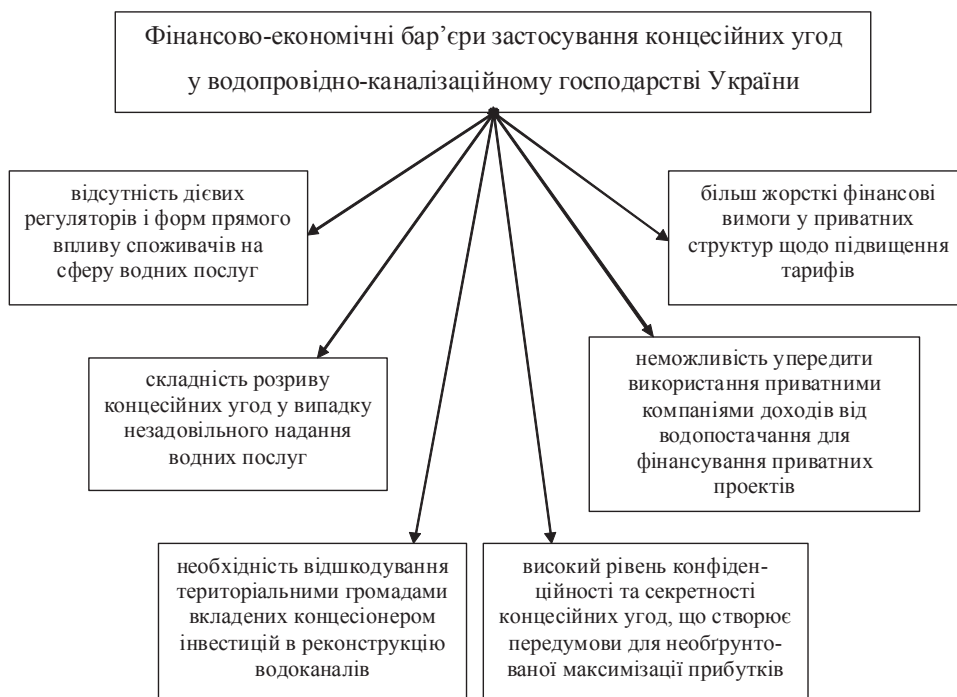

Рис. 3. Фінансово-економічні бар'єри застосування концесійних угод у водопровідно-каналізаційному господарстві

Таблиця 1. Можливість інституціоналізації окремих видів концесійних відносин у сфері водокористування

Вид концесії	Інституціоналізація в короткостроковій перспективі	Інституціоналізація в довгостроковій перспективі
Водопровідно-каналізаційна	Не дивлячись на те, що водопостачання, відведення та очищення стічних вод є об'єктами концесійних відносин (Закон України «Про концесії»), високий рівень соціальної значимості надання водних послуг та низький рівень платоспроможності населення містять значний потенціал ризику посилення соціальної напруженості в суспільстві внаслідок узаконення цієї форми підприємницької діяльності. Досвід апробації концесійних схем у Луганську та Харкові вказує на відсутність необхідних передумов поширення цього досвіду в інших регіонах.	Зарубіжний досвід свідчить, що навіть у більшості країн розвинутого капіталізму в системі водопровідно-каналізаційного господарства превалюючим є державний сектор надання водогосподарських послуг. Передувати поширенню концесійних схем має реалізація ряду пілотних проєктів, де буде оцінена технічна, організаційна та комерційна адекватність цієї форми господарських відносин реальним запитам населення.
Гідротехнічна	Внутрігосподарські та міжгосподарські гідротехнічні споруди перебувають у напівробочому та напівзруйнованому стані. Безгоспінний характер їх використання ще більше поглиблює розмах фізичного демонтування та морального старіння. Низька інвестиційна привабливість цих об'єктів водогосподарської нерухомості створює малоймовірну перспективу застосування концесійних відносин. Активізувати процес укладання концесійних угод щодо використання гідротехнічних споруд можна шляхом надання пільг щодо концесійних платежів, дотацій, компенсацій.	Концесійний режим експлуатації, будівництва та реконструкції гідротехнічних споруд має зберегти в продуктивному господарському обороті значні площі меліорованих земель, які містять значний потенціал для нарощення виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції, а це, з огляду на загострення проблем продовольчої безпеки в планетарному масштабі, значний чинник соціально-економічного піднесення окремих регіонів.
Водна	До переліку об'єктів застосування концесійних схем варто включити водні об'єкти місцевого значення. Перспективним вважається проєкт видобутку сапропелю та нарощення запасів рибних ресурсів. Низька ефективність надходжень платежів за спеціальне використання водних ресурсів місцевого значення до бюджетів територіальних громад вимагає застосування перспективних форм підприємницької діяльності у сферах, що базуються на використанні водної складової продуктивних сил територіальних утворень.	Максимальною мірою сприяти вдосконаленню конкурентних засад передачі в концесію водних об'єктів місцевого значення, щоб зробити прозорою систему фіскального регулювання волокористування та сприяти залученню підприємницького капіталу в розвиток інфраструктури адміністративних районів, які відзначаються значними запасами поверхневих вод. Удосконалити взаємодії між концесіодавцем (орган місцевого самоврядування та регіональні органи державного управління) з концесіонерами (підприємницької структури).
Туристська	Розвиток туристичної інфраструктури, що базується на використанні водних ресурсів в більшості регіонів, особливо тих, які не відзначаються високим рівнем індустрії санітарно-курортного та туристично-оздоровчого господарства, вимагає використання концесійних схем як засобу залучення вільного підприємницького капіталу. Концесія в цій системі господарських відносин особливо проявляє свої переваги щодо створення умов для реалізації приватної ініціативи по формуванню сучасного туристичного продукту та при цьому створює значні інституціональні передумови для активного впливу органів місцевого самоврядування на процес залучення водних ресурсів у гоеспозарський оборот.	Ефективний розвиток системи концесійних відносин щодо використання водних ресурсів в цілях розбудови туристської інфраструктури залежатиме від інституціональних умов розвитку середнього та малого підприємництва. Розбудова туристичної інфраструктури на основі концесійних угод виступатиме одним з основних каталізаторів розвитку сільських поселень на ряду з розвитком аграрної сфери.
Транспортна	Водний транспорт (особливо річковий) перебуває у глибокій депресії. Нарощення обсягів вантажоперевезень на цьому виді транспорту дасть можливість зменшити вантажопотоки на автошляхах та залізничному транспорті, що знизить кількість аварійних ситуацій. Враховуючи техніко-технологічну специфіку надання послуг водним транспортом інституціоналізація концесійних відносин в цьому виді діяльності має базуватися на ґрунтовному дослідженні всіх плюсів і мінусів впровадження цієї форми підприємництва з огляду на необхідність дотримання операторами концесійних відносин природоохоронного та природноресурсового законодавства.	Негативний досвід України, пов'язаний із розвалом системи морського пароплавання, вимагає доволі тривалих в часі і рутинних в правовому відношенні дій, щоб підвищити інвестиційну привабливість такого виду діяльності як водний транспорт. Концесії розглядатимуться як один з варіантів інноваційно-інвестиційного забезпечення цієї складової національної транспортної системи.
Гідро-енергетична	Значна залежність національної економіки від зовнішніх джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів вимагає використання максимальною мірою місцевих джерел генерування енергії. Мала гідроенергетика виступає як дієва альтернатива існуючим джерелам енергозабезпечення в ряді регіонів аграрної орієнтації. Шляхом правового оформлення окремих ділянок басейнів малих річок як об'єктів концесійних відносин доцільно залучати підприємницький капітал для будівництва та модернізації об'єктів малої гідроенергетики.	Узаконити різноманітні форми концесійних відносин як щодо будівництва об'єктів малої гідроенергетики, так і щодо модернізації діючих гідроелектростанцій. Активно пошукувати переваги концесійних схем з іншими формами державно-приватного партнерства при розбудові інфраструктури малої гідроенергетики.

цесійній угоді як вилучення природної ренти (це передбачено в угодах про розподіл продукції — різновиді концесійної угоди), зовсім інша — у сфері ВКГ, де плата за послуги має соціальне значення. Для плати по концесійній угоді джерелом повинен бути прибуток, але він може з'явитися у концесіонера тільки по завершенні періоду окупності. З огляду на те, що тариф на послуги організацій ВКГ встановлюється органами місцевого самоврядування — концесіодавцем, то при розрахунку тарифу концесіодавець повинен врахувати платежі по концесійній угоді. Отже, подібно до вилучення природної ренти органом місцевого самоврядування буде здійснюватися вилучення грошових коштів у населення — основного споживача послуг ВКГ.

Варто до переліку об'єктів концесійних відносин віднести (як це у Російській Федерації) гідротехнічні споруди, морські та річкові порти, рекреаційні установи, комунальне господарство [9]. З огляду на сказане вище та враховуючи види концесій у сфері водокористування, які можуть бути інституціоналізованими в короткостроковій та довгостроковій перспективі, найбільш інвестиційно привабливою та значимою для розвитку регіональних господарських комплексів є гідроенергетична концесія (табл. 1). Мається на увазі передавання окремих ділянок ба-

сеїнів малих річок для будівництва нових або модернізації існуючих об'єктів малої гідроенергетики на умовах концесії. Мала гідроенергетика в умовах тотального подорожчання енергоносіїв та значної енергозатратності промислового виробництва дасть можливість територіальним утворенням посилити власну енергетичну самодостатність і послабити напруження під час пікових навантажень на традиційні джерела енергопостачання у відповідні періоди року. На відміну від водопровідно-каналізаційного господарства, інституціоналізація концесійних відносин у сфері гідроенергетики не має такого потенціалу ризикованості щодо доступності водних ресурсів та водогосподарських послуг для переважної більшості населення регіону.

ково. Відповідно до ст. 7 Закону, концесійна угода має передбачати плату, яку концесіонер зобов'язаний вносити в період використання (експлуатації) об'єкта концесійної угоди. Ця плата може бути встановлена у формі:

- 1) визначених у твердій сумі платежів, що вносяться періодично або одноразово в бюджет відповідного рівня;
- 2) встановленої частки продукції або доходів, отриманих концесіонером в результаті здійснення діяльності, передбаченої концесійною угодою;
- 3) передачі концесіодавцю у власність майна, що знаходиться у власності концесіонера.

Який економічний сенс стягнення такої плати стосовно до сфери ВКГ? Одна справа — плата по кон-

цесійній угоді як вилучення природної ренти (це передбачено в угодах про розподіл продукції — різновиді концесійної угоди), зовсім інша — у сфері ВКГ, де плата за послуги має соціальне значення. Для плати по концесійній угоді джерелом повинен бути прибуток, але він може з'явитися у концесіонера тільки по завершенні періоду окупності. З огляду на те, що тариф на послуги організацій ВКГ встановлюється органами місцевого самоврядування — концесіодавцем, то при розрахунку тарифу концесіодавець повинен врахувати платежі по концесійній угоді. Отже, подібно до вилучення природної ренти органом місцевого самоврядування буде здійснюватися вилучення грошових коштів у населення — основного споживача послуг ВКГ.

Сфера водокористування є тією ланкою національного господарства, яка потребує новаторських підходів щодо застосування окремих форм державно-приватного партнерства з метою розбудови водогосподарської інфраструктури та розвитку ринку водних ресурсів. Концесійний механізм найбільшою мірою відповідає вимогам ощадливого використання водно-ресурсного потенціалу, адже зберігає за державою контроль та право володіння водними об'єктами загальнодержавного значення (чим унеможливує несанкціонований і незаконний перерозподіл водної складової продуктивних сил) і при цьому залучає значні інвестиційні ресурси для ефективнішого використання водних ресурсів у відтворювальному процесі. У найближчій перспективі варто внести відповідні зміни у Водний кодекс України, Закон України "Про концесії", щоб поступово інституціоналізувати водогосподарські концесії як найбільш ефективну форму поєднання державних та приватних інтересів у сфері водогосподарського підприємництва.

ВИСНОВКИ

Характерною ознакою ринкової трансформації національної економіки в 90-х роках була тотальна приватизація державного майна, що сформувала потужний підприємницький сектор, основою якого виступала приватна форма власності нетрудового типу. Це значною мірою й вплинуло на рентну орієнтацію вітчизняного фінансового капіталу, що проявляється в інвестиційному дефіциті модернізації високотехнологічних галузей господарського комплексу. Альтернативою радикальним інституціональним зрушенням є така форма підприємницької діяльності як концесія, що дозволяє залучати у відтворювальний процес вільні підприємницькі активи і при цьому не вилучати господарські об'єкти з державної або комунальної власності. Для сфери водокористування, яка безпосередньо пов'язана із забезпеченням необхідних умов життєдіяльності населення, це найбільш актуально. Концесійний режим водокористування ліквідує вже традиційний для водогосподарської сфери інвестиційний дефіцит, дасть можливість використати позитивний зарубіжний досвід комерціалізації надання водних послуг та підвищить фіскальну віддачу залучення водних ресурсів у господарський оборот.

Література:

1. Арзуманова Н.И. Разработка концессионно-франчайзинговых форм проектного управления в развитии системы частно-государственного партнерства: Автореф. дис... на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 05.13.10 "Управление в социальных и экономических системах (экономические науки)". — Ростов-на-Дону, 2008. — 24 с.
2. Безгодов С.А. Формирование экономических механизмов в системе государственно-частного партнерства: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством (макроекономика)". — СПб. 2007. — 22 с.
3. Давыдов А.В. Экономическое обоснование использования концессий в управлении водным хозяйством России // Интернет-сторінка www.evraziyskiy.ru.
4. Искренко Д.И. Развитие механизма концессионных отношений в инфраструктурных отраслях экономики России: Автореф. дис... на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.01 "Экономическая теория". — Волгоград, 2007. — 22 с.
5. Караогланов А.С. Социально-экономический анализ концессионного механизма в сфере жилищно-коммунального хозяйства: Автореф. дис... на соискание ученой степени канд. социол. наук: спец. 22.00.03 "Экономическая социология и демография". — М., 2008. — 20 с.
6. Консовский А.А. Развитие организационно-экономических основ концессионных соглашений в сфере российского туризма: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами — сфера услуг)" / А.А. Консовский. — М., 2008. — 20 с.
7. Мартусевич Р. Конкурсы за концессии в отраслях естественных монополий в контексте тарифного регулирования // Вопросы экономики. — 2008. — № 4. — С. 141—157.
8. Пономарёв А.С. Модель концессионного соглашения в сфере нефтепроводного транспорта: обоснование экономической эффективности // Регион: экономика и социология. — 2006. — № 2. — С. 67—81.
9. Синякова А.Ф. Концессионные соглашения: привлечение в регион инвестиций с помощью государственно-частного партнерства // Региональная экономика: теория и практика. — 2007. — № 10. — С. 59—64.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2009 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛІЦ ІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНЬСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДОНБАС ДЕ-ЮРЕ", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"